

Briselē, 5.6.2019.
COM(2019) 257 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES Pamattiesību hartas piemērošana 2018. gadā

{SWD(2019) 198 final}

1. Ievads

Eiropas Komisija katru gadu ziņo par to, kā ES un tās dalībvalstīs tiek piemērota ES Pamattiesību harta (Harta)¹. Šis ziņojums ir par **2018. gadu**. Tas ir izstrādāts arī **par godu Hartas spēkā stāšanās 10. gadadienai**.

Šis ziņojums apliecina, ka Harta attaisno uz to liktās cerības kā modernākais, vispilnīgāk izstrādātais un visaptverošākais juridiski saistošais pamattiesību instruments. Hartas īstenošana ir visefektīvākā un reāli ietekmē cilvēku dzīvi tad, ja to piemēro visa tiesību aizsardzības ķēde.

Tomēr ir jomas, kurās ir iespējami uzlabojumi, jo īpaši valstu līmenī. Nesen veiktā Eirobarometra aptauja par informētību par Hartu² liecina, ka tikai 42 % respondentu ir dzirdējuši par Hartu un 12 % zina, kas tā ir. Plašāku informāciju par Hartā nostiprinātajām tiesībām un to, kur vērsties tiesību pārkāpumu gadījumā, gribētu iegūt 60 % aptaujāto.

Ir svarīgi nodrošināt, lai Harta tiktu attiecināta uz visu cilvēku tiesībām. Valstu iestādēm, tostarp tiesām, Harta ir jāpiemēro, īstenojot ES tiesību aktus. Lai vairotu informētību par tajā nostiprinātajām tiesībām un nodrošinātu to efektīvu īstenošanu attiecībā uz visiem, būtiska nozīme ir pilsoniskajai sabiedrībai un tiesību aizstāvjiem. Efektīva pamattiesību aizsardzība nav iespējama bez aktīvām pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tiesību aizstāvjiem. Komisija 2018. gadā sāka tiesvedību, lai nodrošinātu, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas var strādāt droši un neatkarīgi³. Tā arī ierosināja tiesību aktu, lai stiprinātu finansiālo atbalstu šādu organizāciju darbam⁴.

Pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2019. gada maijā Komisija attiecīgi rīkojās⁵, lai nodrošinātu, ka pilsoņi var brīvi izmantot savas tiesības piedalīties vēlēšanās un ir labi informēti par tām. Veselīga demokrātijā un tiesiskuma ievērošana ir galvenie priekšnosacījumi pamattiesību veicināšanai un aizsardzībai un otrādi.

¹ Komisijas paziņojums "Stratēģija Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai Eiropas Savienībā", COM(2010) 573.

² Eirobarometra speciālaptauja 487b.

³ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_lv.htm.

⁴ COM(2018) 384, pieejams tīmekļa vietnē <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM:2018:384:FIN>; COM(2018) 383, pieejams tīmekļa vietnē <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A383%3AREV1>.

⁵ Sk. 2.1.3. nodaļu.

2. Hartas piemērošana ES

2.1. Pamattiesību veicināšana un aizsardzība

2.1.1 Atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām un cilvēktiesību aizstāvjiem

Lai vairotu informētību par Hartā nostiprinātajām tiesībām un nodrošinātu to efektīvu īstenošanu praksē, būtiska nozīme ir pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas pamattiesību jomā, valstu cilvēktiesību aizsardzības iestādēm un līdztiesības iestādēm. Vēl svarīgāk ir tās atbalstīt un aizsargāt, ja pamattiesības tiek apdraudētas⁶. Situācija pilsoniskās sabiedrības organizācijās bija galvenais temats **Komisijas 2018. gada kolokvijā par pamattiesībām**⁷. Tā dalībnieki uzsvēra, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tiesību aizstāvjiem ir jāspēj strādāt droši, neatkarīgi un pārredzami. Viņiem arī jānodrošina pietiekami finanšu līdzekļi, lai palīdzētu īstenot cilvēku pamattiesības praksē.

Komisija 2018. gada 30. maijā ierosināja izveidot **Tiesiskuma, tiesību un vērtību fondu, kas sniegtu papildu atbalstu tiesību aizstāvjiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas Hartā nostiprināto tiesību aizsardzības un veicināšanas jomā**. Tas palīdzēs pilsoniskās sabiedrības organizācijām, piemēram, uzlabot taisnīgas tiesas pieejamību visiem, jo īpaši pasākumi, ar kuriem tiek veicināta informētība par tiesībām, tiesvedības paraugprakses apmaiņa un apmācība par Hartu⁸. Tas arī palīdzēs organizācijām nodrošināt pamattiesību aizsardzības efektivitāti, jo tiks finansēti pasākumi saistībā ar dalību ES demokrātiskajā dzīvē, līdztiesību un nediskriminēšanu, kā arī rasisma un vardarbības novēršanu un apkarošanu⁹.

Īstenojot Eiropas Parlamenta pieprasītu sagatavošanās darbību, Komisija arī organizēja apspriešanas par **ES fondu finansiālam atbalstam tiesvedības gadījumos, kas attiecas uz demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību pārkāpumiem**. Mērķis ir vairoties tieslietu speciālistu un praktizējošu juristu informētību par Hartā nostiprinātajām tiesībām un to, kā tās var īstenot valstu un Eiropas līmenī.

⁶ Sk. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2018. gada maija publikāciju par problēmām, ar ko saskaras pilsoniskās sabiedrības organizācijas, — pieejama tīmekļa vietnē <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>, un publikāciju 2018. gada kolokvijam par pamattiesībām — pieejama tīmekļa vietnē <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/colloq-civil-society>.

⁷ Dokumenti un secinājumi pieejami tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/info/events/annual-colloquium-fundamental-rights_en.

⁸ COM(2018) 384 (Programma "Tiesiskums").

⁹ COM(2018) 383 (Programma "Tiesības un vērtības").

Turklāt Komisija savā tiesību akta priekšlikumā par ES finansēšanas politikas virzieniem saskaņā ar dalītās pārvaldības principu periodam pēc 2020. gada¹⁰ iekļāva **veicinošo nosacījumu par Hartas efektīvu piemērošanu un īstenošanu**. Tajā ir ietverta ziņošanas kārtība, kuras mērķis ir nodrošināt, ka ES fondu finansētas darbības atbilst Hartai.

Komisija 2018. gada 22. jūnijā pieņēma ieteikumu¹¹, lai mudinātu dalībvalstis noteikt pasākumus **līdztiesības iestāžu neatkarības un efektivitātes uzlabošanai**. Tas ir svarīgi, lai tās varētu efektīvi strādāt. Komisija arī turpināja uzraudzīt valstu tiesību aktus, kas ietekmē pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbu, un veica nepieciešamās darbības gadījumos, kad tika konstatēti ES tiesību aktu pārkāpumi¹².

2.1.2 Trauksmes cēlēju aizsardzības nodrošināšana ES līmenī

Komisija 2018. gada 23. aprīlī ierosināja kopējus minimālos standartus, lai nodrošinātu **trauksmes cēlējiem** augsta līmeņa **aizsardzību** visā ES¹³. Tiem būs acīmredzama pozitīva ietekme uz trauksmes cēlēju vārda brīvības aizsardzību (Hartas 11. pants). Ir svarīgi pasargāt trauksmes cēlētus pret izrēķināšanos, lai aizsargātu plašsaziņas līdzekļu brīvību un pētnieciskās žurnālistikas uzraugošās funkcijas demokrātiskā sabiedrībā.

Trauksmes cēlji varēs ziņot par direktīvā iekļautajiem ES tiesību aktu pārkāpumiem gan iekšēji (organizācijas ietvaros), gan ārēji (kompetentajai iestādei), izmantojot viegli pieejamus un drošus kanālus. Trauksmes cēlji varēs izmantot arī iespēju sniegt informāciju publiski, ja šādi kanāli nebūs pieejami vai nebūs iespējams paredzēt to atbilstīgu darbību, kā arī gadījumos, kad tiks nenovēršami vai nepārprotami apdraudētas sabiedrības intereses. Šie noteikumi arī nodrošinās, ka izrēķināšanās ir aizliegta un tiek sodīta un izrēķināšanās gadījumā trauksmes cēlējiem tiek nodrošināti efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi.

2.1.3 Vēlēšanu tiesību veicināšana

Eiropas Komisijas priekšsēdētājs Junkers savā 2018. gada runā par stāvokli Savienībā¹⁴ izziņoja **pasākumus, ar kuriem palīdzēt ES iedzīvotājiem efektīvi, brīvi, godīgi un droši īstenot savas vēlēšanu tiesības saskaņā ar Hartu**. Tie atbilst 2018. gada februārī izdotajiem ieteikumiem¹⁵, kuros Komisija uzskaitīja praktiskos pasākumus, kā uzlabot 2019. gada

¹⁰ COM(2018) 375.

¹¹ COM(2018) 951.

¹² Sk. 3.1. nodaļu.

¹³ COM(2018) 218. Eiropas Parlaments un Padome vienojās par šo priekšlikumu 2019. gada 11. martā.

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2018_lv.

¹⁵ C(2018) 900.

Eiropas Parlamenta vēlēšanu efektīvu norisi. Nesenos gadījumos ir apzināti riski saistībā ar masu dezinformācijas kampaņām tiešsaistē, nepārredzamu politisko reklāmu, iedzīvotāju personas datu ļaunprātīgu izmantošanu, tradicionālo vēlēšanu aizsardzības pasākumu pārkāpumiem, kiberuzbrukumiem un citiem centieniem iejaukties vēlēšanās un apdraudēt demokrātiju Eiropā. Eiropas Komisijas noteikto pasākumu¹⁶ mērķis ir veicināt visu demokrātijas procesā iesaistīto dalībnieku vienotu rīcību, lai palīdzētu

- iestādēm ātri atklāt iespējamus draudus, apmainīties ar informāciju un nodrošināt ātru un labi koordinētu rīcību;
- nodrošināt lielāku pārredzamību politiskajām reklāmām tiešsaistē un reklāmu pielāgošanai un drošības pasākumus tīklu un informācijas sistēmu aizsardzībai pret kiberdrošības draudiem;
- valstu iestādēm un Eiropas un valstu politiskajām partijām pareizi piemērot jaunus ES datu aizsardzības pienākumus¹⁷ vēlēšanu kontekstā;
- piemērot finansiālas sankcijas¹⁸ par datu aizsardzības noteikumu pārkāpšanu ar mērķi apzināti ietekmēt Eiropas vēlēšanu rezultātus.

Pēc **augsta līmeņa ekspertu grupas cīņai pret viltus ziņām**¹⁹ izveidošanas Komisija 2018. gada 26. aprīlī pieņēma **paziņojumu par dezinformāciju**²⁰, aicinot tiešsaistes platformu, reklāmas nozares un lielo reklāmdevēju²¹ pārstāvjus izstrādāt pašregulējošu **rīcības kodeksu dezinformācijas apkarošanai**²². Saistībā ietilpst politisko reklāmu pārredzamības nodrošināšana, aktīvu viltus kontu slēgšana, “botu” izplatītu ziņojumu marķēšana un attiecībā uz faktu pareizību pārbaudīta satura redzamības uzlabošana. Komisija un Augstais pārstāvis papildināja šo paziņojumu, izstrādājot **vienotu rīcības plānu**²³ **dezinformācijas apkarošanai**. Tas ietver uzlabotus datu analīzes un atklāšanas instrumentus, agrīnās brīdināšanas sistēmu informācijas par dezinformācijas kampaņām kopīgošanai un reakcijas koordinēšanai un rīcības kodeksa īstenošanas uzraudzību.

¹⁶ C(2018) 5949, COM(2018) 638, COM(2018) 636 un COM(2018) 630.

¹⁷ Jaunie ES datu aizsardzības noteikumi tiek piemēroti no 2018. gada maija. Tie attiecas uz visām Eiropas un valstu politiskajām partijām un citām personām vēlēšanu kontekstā, piemēram, datu starpniekiem un sociālo plašsaziņas līdzekļu platformām.

¹⁸ Sankciju apmērs sasniegs 5 % no attiecīgās Eiropas politiskās partijas vai fonda gada budžeta. Šīs sankcijas īsteno Eiropas politisko partiju un Eiropas politisko fondu iestāde.

¹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-high-level-expert-group-fake-news-and-online-disinformation>.

²⁰ COM(2018) 236.

²¹ Facebook, Google, Twitter un Mozilla, kā arī arodasociācijas, kas pārstāv tiešsaistes platformas un reklāmas industriju.

²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

²³ JOIN(2018) 36.

2.1.4 Tādas sabiedrības veicināšana, kurā dominē iecietība, plurālisms un nediskriminācija

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2018. gadā publicētie dati liecina, ka rasisms un diskriminācija joprojām turpina pieaugt²⁴. Pamatojoties uz to, **augsta līmeņa grupa rasisma, ksenofobijas un citu neiecietības veidu apkarošanas jautājumos** turpināja izstrādāt atbildes pasākumus naida noziegumiem un naida runai ES²⁵. Būtiskākais rezultāts bija pamatnostādnes par ES pamatlēmuma par cīņu pret rasismu un ksenofobiju²⁶ praktisku piemērošanu, kam jāpalīdz dalībvalstīm risināt problēmas, ar kurām tās saskaras, praktiski ieviešot tām noteiktos juridiskos pienākumus sabiedrības interesēs²⁷.

Komisija arī turpināja uzraudzīt **Rīcības kodeksa cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē**²⁸ ietekmi. 2018. gada novērtējumu rezultāti liecina par reāliem panākumiem attiecībā uz nelikumīgu naidīgu izteikumu dzēšanu²⁹. IT uzņēmumi dzēš vidēji vairāk nekā 70 % satura, par kuru tiem tiek ziņots; 2017. gadā šis rādītājs bija 59 % un 2016. gadā — 28 %. Par iesaisti rīcības kodeksa īstenošanā 2018. gadā paziņoja vēl četri uzņēmumi — *Instagram, Google+, Snapchat* un *Dailymotion*.

Padome pieņēma deklarāciju³⁰ par turpmāku rīcību **antisemitisma** apkarošanā. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2018. gada aptauja par antisemitismu³¹ liecina, ka problēmas joprojām pastāv. 90 % respondentu uzskata, ka antisemitisms viņu valstī pēdējo piecu gadu laikā pirms aptaujas ir pieaudzis. Vairāk nekā 80 % uzskata, ka tā ir būtiska problēma. Komisija programmas “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros turpināja atbalstīt iniciatīvas cīņai pret jebkādam antisemitisma formām. Tā organizēja 12. ES un Izraēlas augsta līmeņa semināru par cīņu pret rasismu, ksenofobiju un antisemitismu un turpināja vairot savu darbinieku informētību, nodrošinot apmācību par holokausta upuru piemiņu un antisemitismu. ES 2018. gada novembrī kļuva par Starptautiskās Holokausta piemiņas alianses pastāvīgu starptautisko partneri.

²⁴ Rezultāti, kas gūti tās otrajā minoritāšu un diskriminācijas apsekojumā (*EU MIDIS II*), ir pieejami tīmekļa vietnē <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-eu-midis-ii-muslims>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/eumidis-ii-being-black>. <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

²⁵ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?&item_id=51025.

²⁶ OV L 328, 6.12.2008., 55. lpp.

²⁷ https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=55607.

²⁸ Plašāka informācija tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

²⁹ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

³⁰ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15213-2018-INIT/lv/pdf/>.

³¹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

Komisija stiprināja savu sadarbību ar galvenajām ieinteresētajām personām un pilsonisko sabiedrību cīņā pret **naidu pret musulmaņiem**. 2018. gada 28. martā tikās Eiropas imāmi, un 2018. gada 3. decembrī norisinājās augsta līmeņa konference par cīņu pret neiecietību pret musulmaņiem un musulmaņu diskriminēšanu ES³². Šajā konferencē Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra informēja par jaunu datubāzi par judikatūru saistībā ar naidu pret musulmaņiem³³.

Komisija 2018. gadā pieņēma ziņojumu par 2011. gada ES programmas attiecībā uz **romu** integrācijas valsts stratēģijām līdz 2020. gadam vidusposma novērtējumu³⁴. Tajā ir uzsvērts progress, jo īpaši izglītības jomā. Eiropas pusgada ietvaros Komisija turpināja uzraudzīt progresu attiecībā uz romu iekļaušanu un ierosināja konkrētām valstīm adresētus ieteikumus par iekļaujošu vispārējo izglītību romu bērniem četrās valstīs (Bulgārijā, Ungārijā, Rumānijā, Slovākijā). Komisija 2018. gada priekšlikumos par struktūrfondiem 2021.–2027. gadam³⁵ ierosināja izveidot ciešu saikni starp politikas un finansēšanas prioritātēm attiecībā uz romu iekļaušanu. Programmas “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros tika finansēti arī projekti, ar kuriem tiek veicināta romu iekļaušana un cīņa pret diskrimināciju un neiecietīgu attieksmi pret čigāņiem Eiropā.

³² https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=57312.

³³ <https://fra.europa.eu/en/databases/anti-muslim-hatred/>.

³⁴ COM(2018) 785 (2011.–2017. gada periods).

³⁵ COM(2018) 382 un COM(2018) 375.

2.2. Pamattiesību ievērošanas garantēšana

ES iestādēm, organizācijām, struktūrām un aģentūrām visās savās darbībās ir jārīkojas saskaņā ar Hartu. Saistībā ar situācijām, kad tā netiek ievērota, var vērsties Eiropas Savienības Tiesā. Komisija 2018. gadā turpināja integrēt pamattiesības savās likumdošanas un politikas iniciatīvās, lai nodrošinātu Hartas ievērošanu. Turpmāk ir sniegti daži piemēri.

- Ierosināta regula, lai **novērstu teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē**³⁶. Tādējādi tiktu izveidots saskaņots tiesiskais regulējums, lai nodrošinātu, ka tiešsaistes mitināšanas pakalpojumi netiek izmantoti teroristiska satura izplatīšanai. Tajā ir noteikta dalībvalstu un mitināšanas pakalpojumu sniedzēju atbildība to pakalpojumu drošības garantēšanā un teroristiska satura atklāšanā un dzēšanā. Komisija analizēja priekšlikuma ietekmi uz Hartā nostiprinātajām tiesībām un iekļāva aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu šo tiesību ievērošanu.
- Pārskatītā **Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva (AVMPD)**³⁷ stiprina cīņu pret nelikumīgu un kaitīgu saturu visos audiovizuālajos pakalpojumos, tostarp sociālajos plašsaziņas līdzekļos. Videoklipu koplietošanas platformām (piemēram, *YouTube*) būs jāievieš pasākumi, lai pasargātu bērnus no kaitīga satura un aizsargātu sabiedrību no vardarbības vai naida kurināšanas un noteikta satura, kura izplatīšana ir noziedzīgs nodarījums.
- Ierosināti pasākumi attiecībā uz **mākslīgo intelektu**³⁸. Mākslīgā intelekta attīstībai ir jāatbilst Hartai ("integrētas pamattiesības"). Komisija 7. decembrī ierosināja ar dalībvalstīm saskaņotu plānu nodrošināt, ka mākslīgais intelekts tiek izmantots tā, lai tiktu ievērotas pamattiesības un ētikas noteikumi. Komisijas Mākslīgā intelekta augsta līmeņa ekspertu grupa³⁹ 2018. gada 18. decembrī izdeva ētikas pamatnostādņu projektu⁴⁰, kurā aplūkota arī mākslīgā intelekta ietekme uz pamattiesībām.
- **Finansēšanas instrumenti migrācijas, robežu pārvaldības un drošības jomā** nākamās daudzgadu finanšu shēmas (DFS) ietvaros⁴¹: šie priekšlikumi apliecina nepieciešamību izmantot fondus, pilnīgi ievērojot Hartā nostiprinātās tiesības un principus. Ar ES fondu atbalstu īstenotās darbībās īpaši jāņem vērā bērnu, migrantu, bēgļu un patvēruma meklētāju pamattiesības un jānodrošina, ka pilnīgi tiek ievērotas tiesības uz cilvēka cieņu,

³⁶ COM(2018) 640.

³⁷ OV L 303, 28.11.2018., 69. lpp.

³⁸ COM(2018) 237.

³⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/draft-ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

⁴¹ COM(2018) 471, COM(2018) 473 un COM(2018) 472.

tiesības uz patvērumu, kā arī to personu tiesības, kurām nepieciešama starptautiska aizsardzība un aizsardzība pārvietošanas gadījumā.

2.3. Eiropas Savienības Tiesas īstenotā ES iestāžu uzraudzība

Lieta **Mykola Yanovych Azarov / Padome**⁴² bija saistīta ar līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanas lēmuma pārsūdzēšanu, ņemot vērā situāciju Ukrainā. Apelācijas sūdzības iesniedzēja vārds bija to personu, iestāžu un struktūru sarakstā, uz kurām attiecās līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana, pamatojoties uz lēmumu, ko izdeva tiesu iestāde ārpus ES. Padomes pienākums bija pārbaudīt, vai šis lēmums tika pieņemts, pilnīgi ievērojot tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Tiesa secināja, ka no apstrīdēto tiesību aktu pamatojuma neizriet, ka Padome būtu pārbaudījusi, vai Ukrainas tiesu iestāde ir ievērojusi apelācijas sūdzības iesniedzēja tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Tāpēc Tiesa atcēla apstrīdētos pasākumus, ciktāl tie attiecās uz apelācijas iesniedzēju.

⁴²

Lieta C-530/17.

3. Hartas piemērošana dalībvalstīs

3.1 Norises saistībā ar pamattiesībām un tiesiskumu

Saskaņā ar Hartas 51. pantu tā ir piemērojama dalībvalstīm tikai tad, kad tās īsteno ES tiesību aktus. Tādējādi pārkāpumu procedūras, kuru pamatā ir Hartas pārkāpumi, var sākt tikai tad, ja pastāv pietiekama saikne ar ES tiesību aktiem. Komisija katru gadu saņem daudz sūdzību, uz kurām tā nevar reaģēt, jo situācija neietilpst ES tiesību aktu darbības jomā⁴³. Tas var radīt zināmu vilšanos, kad personas vēlas aizstāvēt savas tiesības.

Komisija 2018. gadā veica pasākumus turpmāk aprakstītajos gadījumos saistībā ar Hartu.

2018. gada 24. septembrī Komisija iesniedza prasību Eiropas Savienības Tiesā pret Poliju saistībā ar tiesu neatkarības principa neievērošanu jaunajā likumā par Augstāko tiesu. Komisija uzskata, ka tiesnešu pensionēšanās režīms jaunajā likumā neatbilst ES tiesību aktiem, jo tajā tiek grauts tiesu neatkarības princips, tostarp tiesnešu neatceļamība (Līguma par Eiropas Savienību 19. panta 1. punkts, to lasot saistībā ar Hartas 47. pantu). 2018. gada 17. decembrī Eiropas Savienības Tiesa izdeva galīgo spriedumu par pagaidu pasākumiem, nosakot, ka ir jāaptur Augstākās tiesas likuma pensionēšanās režīma piemērošana.

2018. gada 19. jūlijā Komisija sāka pārkāpuma procedūru saistībā ar Ungārijas likumu, ar kuru tiek kriminalizēta jebkāda veida palīdzība, ko jebkura persona valsts, starptautisku un nevalstisku organizāciju vārdā piedāvā cilvēkiem, kuri vēlas pieprasīt patvērumu vai pieteikties uzturēšanās atļaujai Ungārijā. Tajā pašā dienā tā iesniedza Eiropas Savienības Tiesā prasību pret Ungāriju saistībā ar tās patvēruma un atgriešanās tiesību aktu neatbilstību ES tiesību aktiem. Tas ir saistīts ar 2015. gadā sāktu pārkāpuma procedūru un turpmākiem pasākumiem⁴⁴.

2018. gada 8. novembrī Komisija sāka pārkāpuma procedūru pret Bulgāriju par ES patvēruma tiesību aktu nepareizu īstenošanu. Bažas ir īpaši saistītas ar nepavadītu nepilngadīgo izmitināšanu un juridisko pārstāvību, neaizsargātu patvēruma meklētāju pareizu identifikāciju

⁴³ 45 % vēstuļu no iedzīvotājiem 2018. gadā bija saistītas ar jautājumiem, kas neietilpst ES kompetencē. Sk. dienestu darba dokumenta 4. lappusi.

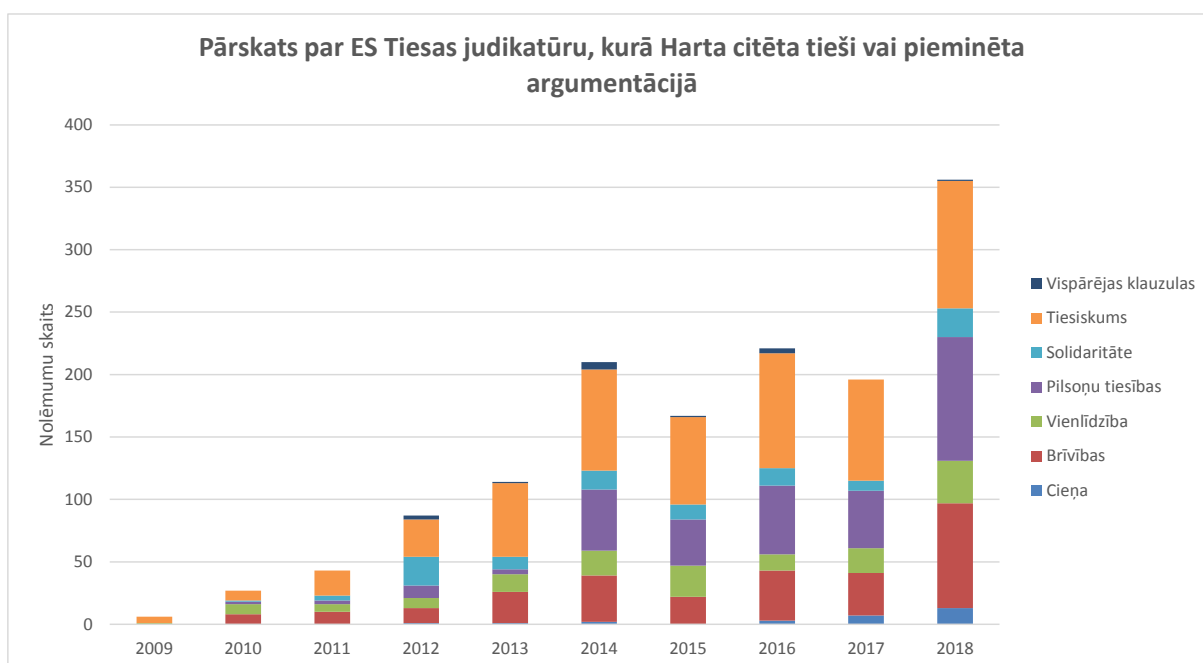
⁴⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_lv.htm.

un atbalstu tiem, piemērotas juridiskās palīdzības sniegšanu, patvēruma meklētāju aizturēšanu, kā arī ar aizturēšanas procedūru saistītām garantijām⁴⁵.

Pat tad, ja dalībvalstis rīkojas ārpus ES tiesību aktu darbības jomas, tām ir jāievēro ES pamatvērtības. Proti, tiesiskuma ievērošana ir pamattiesību aizsardzības priekšnoteikums. Pēc tam, kad Komisija 2017. gadā iedarbināja Līguma par Eiropas Savienības 7. panta 1. punktu, Padome 2018. gadā organizēja trīs sēdes saistībā ar tiesiskuma situāciju Polijā. Eiropas Parlaments 2018. gada 12. septembrī nolēma sākt 7. panta 1. punktā minēto procedūru pret Ungāriju.

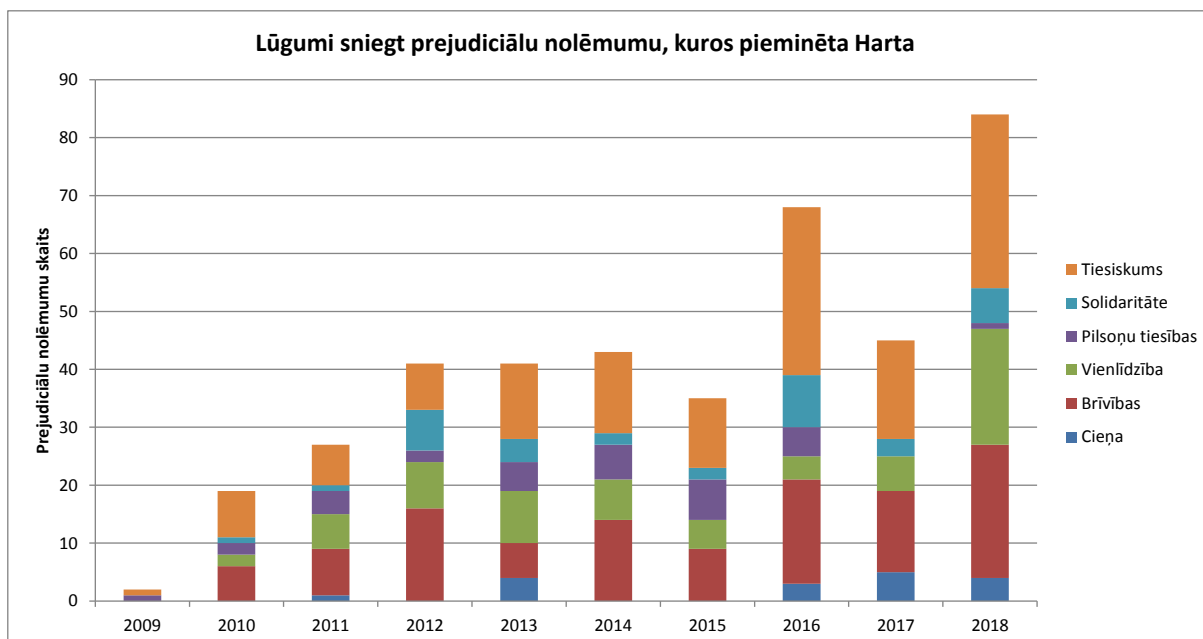
3.2. Eiropas Savienības Tiesas norādījumi dalībvalstīm

Eiropas Savienības Tiesa 2018. gadā atsaucās uz Hartu 356 lietās (salīdzinājumā ar 27 lietām 2010. gadā).

Vēršoties ar jautājumiem Eiropas Savienības Tiesā (lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu), valstu tiesas arvien biežāk atsaucas uz Hartu (84 reizes 2018. gadā salīdzinājumā ar 19 reizēm 2010. gadā).

⁴⁵ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-6247_lv.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-6247_lv.htm).

Eiropas Savienības Tiesa 2018. gadā atsaucās uz Hartu vairākās lietās saistībā ar nediskriminēšanu. Divos gadījumos, kad organizācijām, pamatojoties uz to ētosu, bija atšķirīga attieksme pret darbiniekiem atkarībā no viņu reliģiskās piederības⁴⁶, Tiesa pirmo reizi izskaidroja, kā interpretēt Direktīvas 2000/78/EK⁴⁷ 4. panta 2. punktu, kurā paredzēts izņēmums attiecībā uz nediskriminēšanas principu reliģijas dēļ, ja darba devējs ir baznīca vai cita organizācija, kuras darbību nosaka konkrēts ētoss. Tiesa īpaši atsaucās uz Hartas 10., 21. un 47. pantu un konstatēja, ka, lai gan Direktīva 2000/78/EK aizstāv darba ņēmēju pamattiesības netikt diskriminētiem reliģijas dēļ, tās mērķis ir arī ņemt vērā autonomijas tiesības, kas saskaņā ar Hartas 10. pantu piešķirtas baznīcām un organizācijām, kuru darbību nosaka konkrēts ētoss.

*Coman*⁴⁸ lietā Tiesa apstiprināja, ka ES tiesību aktos par Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos un uzturēšanās tiesībām termins “laulātais” apzīmē personu, kuru ar otru personu saista laulības saites, un ir dzimumneitrāls, tādējādi to var attiecināt uz ES pilsoņa tā paša dzimuma laulāto. Tiesa norādīja, ka Hartas 7. pantā garantētajām tiesībām ir tāda pati nozīme un tvērums kā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantā garantētajām tiesībām. Tiesa atsaucās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kurā

⁴⁶ Lieta C-414/16, *Egenberger / Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung eV*, un lieta C-68/17, *IR*.

⁴⁷ Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.

⁴⁸ Lieta C-673/16.

secināts, ka viendzimuma pāra attiecības atbilst jēdzienam “privātā dzīve” un “ģimenes dzīve” tāpat kā heteroseksuāla pāra attiecības tādā pašā situācijā.

Divās lietās attiecībā uz tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību saistībā ar ES noteikumiem par patvērumu un atgriešanos⁴⁹ Eiropas Savienības Tiesa lēma, ka Hartas 47. pants, kas lasāms kopā ar Hartas 18. pantu un 19. panta 2. punktu, paredz, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ir jābūt iespējamam efektīvi izmantot savas tiesības tiesu iestādē.

3.3. Valstu judikatūra ar atsaucēm uz Hartu

Valstu tiesnešiem ir būtiska nozīme pamattiesību aizstāvēšanā. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra secināja, ka valstu tiesas 2018. gadā turpināja atsaukties uz Hartu, jo īpaši jautājumos par patvērumu un migrāciju, datu aizsardzību un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās⁵⁰.

Harta ir piemērojama dalībvalstīm tikai tad, kad tās īsteno ES tiesību aktus (Līguma par Eiropas Savienību 51. pants). Taču valstu tiesneši neatsaucas uz Hartu tikai tajās lietās, kas ietilpst ES tiesību aktu darbības jomā. Vairumā tiesas lēmumu, kuros minēta Harta, nerodas jautājums par to, vai un kāpēc Harta tiek piemērota. Tikai retos gadījumos tiesneši analizē Hartas 51. pantu un tā piemērošanas jomu⁵¹.

2018. gadā apstiprinājās iepriekšējo gadu tendences saistībā ar atsaucēm uz konkrētiem Hartas pantiem. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu (47. pants) joprojām bija Hartas pants, uz kuru atsaucās visbiežāk. Valstu tiesneši atsaucās arī uz tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi (7. pants) un tiesībām uz personas datu aizsardzību (8. pants)⁵². Piemēri ir sniegti turpmāk aprakstītajās lietās.

Somijā⁵³ Augstākā administratīvā tiesa norādīja, ka imigrācijas dienesti nevar pieprasīt patvēruma pieteikumu iesniedzējiem iesniegt fotoattēlus vai videoierakstus, kuros redzamas intīmas darbības, lai pamatotu prasību par vajāšanu seksuālās orientācijas dēļ, jo tādējādi tiktu

⁴⁹ Lieta C-175/17 X / *Belastingdienst/Toeslagen* un Lieta C-180/17 X un Y / *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*.

⁵⁰ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2019. gada ziņojums par pamattiesībām (*FRA Pamattiesību ziņojums*, 2019).

⁵¹ Turpat.

⁵² Turpat.

⁵³ Somija, Augstākā administratīvā tiesa, lieta Nr. 3891/4/17, 2018. gada 13. aprīlis.

pārkāptas tiesības uz cilvēka cieņu (Hartas 1. pants) un tiesības uz privāto dzīvi (Hartas 7. pants).

Čehijā⁵⁴ Augstākā administratīvā tiesa nolēma, ka Likuma par ārvalstnieku uzturēšanos 171. panta a) punktā, kurā noteikts, ka atteikumu piešķirt vīzu nevar apstrīdēt tiesā, tiek pārkāpts Hartas 47. pants (tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu).

Portugālē⁵⁵ Konstitucionālā tiesa pārbaudīja Likuma Nr. 34/2004 par tiesu pieejamību 7. panta 3. punktu, kas aizliedz sniegt juridisko palīdzību struktūrām, kuras darbojas peļņas nolūkā. Konstitucionālā tiesa atzina, ka šis noteikums neatbilst konstitūcijai, un uzsvēra, ka tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas garantētas Hartas 47. pantā, var nozīmēt, ka juridiskā palīdzība ir jāpiešķir arī juridiskām personām, kas darbojas peļņas nolūkā.

4. Īpašā tēma: Hartas spēkā stāšanās 10. gadadiena

Pamattiesību kultūra ES iestādēs pakāpeniski attīstās. Politikas veidotāji arvien vairāk apzinās, cik svarīgi ir nodrošināt, lai to iniciatīvas atbilstu Hartai⁵⁶. Kopš Hartas stāšanās spēkā ES ir pieņēmusi vairākas iniciatīvas, kas tieši veicina un aizsargā Hartā nostiprinātās cilvēku tiesības⁵⁷. Kopš 2010. gada Eiropas Savienības Tiesa atsaucas uz Hartu arvien biežāk. Lai veicinātu un aizsargātu pamattiesības, ir jāturpina darbs, izveidojot spēcīgu ES politisko programmu.

Valstu tiesas atsaucas uz Hartu arī savos lēmumos un arvien biežāk lūdz Eiropas Savienības Tiesas padomu⁵⁸. Tomēr joprojām netiek izmantots viss Hartas potenciāls, un informētības

⁵⁴ Čehija, Augstākā administratīvā tiesa, lieta Nr. 6 Azs 253/2016 – 49, 2018. gada 4. janvāris.

⁵⁵ Portugāle, Konstitucionālā tiesa, lieta Nr. 242/2018, 2018. gada 8. maijs.

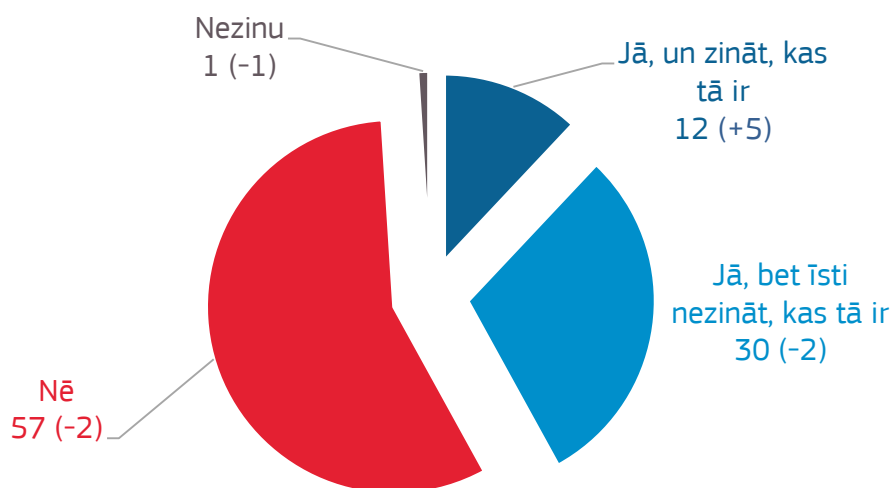
⁵⁶ Sk. Komisijas 2011. gada Darbības pamatnostādnes par pamattiesību ievērošanu ietekmes novērtējumos un 2015. gada labāka regulējuma paketi, saskaņā ar kuru Hartas integrēšana ir neatņemama ietekmes novērtējuma daļa (*Tool28*). Sk. arī Padomes Pamatnostādnes par pamattiesību atbilstības pārbaudi, 2015. gada 20. janvāra Dokuments Nr. 5377/15, un Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas (LIBE) iespēju iesniegt atzinumu par jebkuru likumdošanas dokumentu kopumu (Eiropas Parlamenta Reglaments — 38. noteikums).

⁵⁷ Informācija sniegta Komisijas gada ziņojumu par Hartas piemērošanu 2.1. nodaļā “Pamattiesību veicināšana un aizsardzība”, ziņojumi pieejami tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/application-charter/annual-reports-application-charter_en.

⁵⁸ Sk. 3.2. nodaļu iepriekš. Sk. arī Eiropas Savienības Tiesas lēmumus valstu tiesām par prejudiciālās tiesvedības ierosināšanu, OV C 257, 20.7.2018. Sk. Burgorgue-Larsen, L. (2017), “La Charte des droits fondamentaux saisie par les juges en Europe”, Paris, Pedone. Sk. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras atzinumu “Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental rights” (Problēmas un iespējas Pamattiesību hartas īstenošanā), 2018. gada septembris, pieejams tīmekļa vietnē

līmenis vēl arvien ir zems⁵⁹. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra norāda, ka trūkst valstu politikas, ar ko tiktu veicināta informētība par Hartu un tās īstenošana⁶⁰. Eiroparometra pētījums par hartu⁶¹ liecina, ka, lai gan kopš 2012. gada situācija ir nedaudz uzlabojusies, tikai 42 % respondentu ir dzirdējuši par Hartu un tikai 12 % zina, kas tā ir.

QB1 Vai kādreiz esat dzirdējis par ES Pamattiesību hartu?
(% - EU)

(2019. g. marts - 2012. g. jūnijs)

Rezultāti arī liecina, ka 60 % respondentu gribētu iegūt vairāk informācijas par Hartu un to, kur vērsties, ja Hartā nostiprinātās tiesības ir pārkāptas.

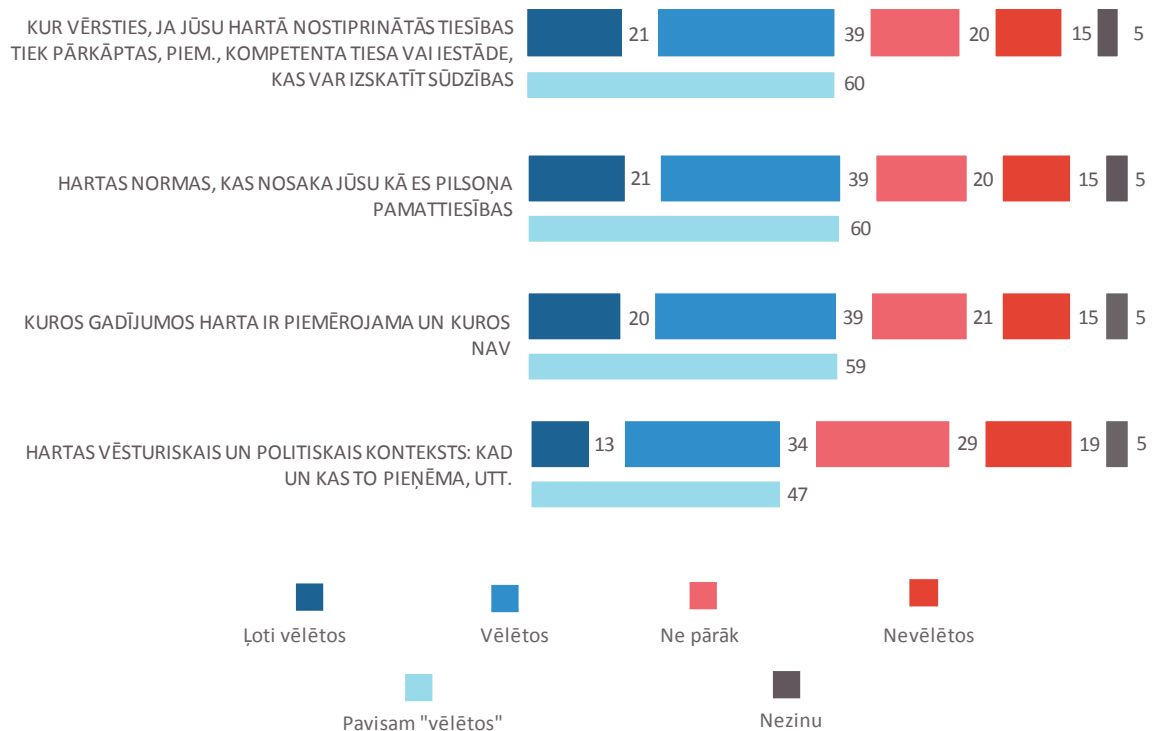
<https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. Sk. arī valstu informāciju par Hartas piemērošanu, ko publicējusi Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra 2018. gada martā, pieejama tīmekļa vietnē <https://fra.europa.eu/en/charterpedia/fra-charter-resources>.

⁵⁹ "Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental rights", 2018. gada septembris, pieejams tīmekļa vietnē <https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. Sk. arī FRA 2019. gada ziņojumā par pamattiesībām atzinumu par Hartas izmantošanu valstu likumdošanas darbā un valstu informāciju Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūrai par Hartas piemērošanu, atsauci skatīt iepriekš.

⁶⁰ Sk. FRA 2019. gada ziņojumā par pamattiesībām atzinumu par tādas valstu politikas trūkumu, kuras mērķis ir veicināt Hartas piemērošanu.

⁶¹ Eiroparometra speciālaptauja 487b.

QB6 Vai jūs vēlētos saņemt vairāk informācijas par šādiem Hartas aspektiem?
(% - ES)

Harta var darboties efektīvi tikai tad, ja cilvēki ir informēti par savām tiesībām un zina, kur vērsties, ja viņu tiesības tiek pārkāptas, un ja valsts tiesas, likumdevēji un valdības īsteno viņu tiesības.

Pamattiesību interaktīvais rīks⁶² palīdz cilvēkiem noskaidrot kompetento valsts iestādi, ja ir pārkāptas viņu tiesības. 2018. gadā tajā tika meklēts 3871 reizi, un to vajadzētu vairāk popularizēt, lai paplašinātu tā lietojumu.

Ar Hartu saistītos pasākumos, kurus organizēja ES prezidentvalstis sadarbībā ar Komisiju un ES pamattiesību aģentūru⁶³, tika uzsvērtā valsts iestāžu paraugprakse, lai vairotu informētību par Hartu un izstrādātu rīkus⁶⁴, kas palīdzēs politikas veidotājiem integrēt Hartu savā darbā.

⁶² https://beta.e-justice.europa.eu/459/LV/fundamental_rights_interactive_tool.

⁶³ Piemēram, 2016. gada konference "ES Pamattiesību hartas piemērošana valsts politikā" Nīderlandes prezidentūras ietvaros vai 2018. gada konference "ES Pamattiesību harta valsts dzīvē" Austrijas prezidentūras ietvaros.

⁶⁴ Sk. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras sniegto kontrolsarakstu rokasgrāmatā "Applying the Charter of Fundamental Rights of the European Union in law and policymaking at national level" (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas piemērošana likumdošanā un politikas veidošanā valsts līmenī), II daļa,

Eiropas e-tiesiskuma portālā kopš 2018. gada oktobra ir pieejams jauns rīks, kas palīdz noskaidrot, vai konkrēta lieta ietilpst Hartas darbības jomā, — *CharterClick*⁶⁵. Rīkam ir pievienota visaptveroša pamācība par Hartas izmantošanu⁶⁶.

Apmācībai par Hartu ir būtiski svarīga nozīme tās efektivitātes nodrošināšanā. Ar Eiropas Tiesiskās apmācības tīkla palīdzību Komisija 2018. gadā turpināja atbalstīt tiesnešu un prokuroru apmācību⁶⁷. Komisijas programmas “Tiesiskums” ietvaros tika atbalstīti arī kvalitatīvi projekti saistībā ar tieslietu speciālistu apmācību par Hartu⁶⁸.

Komisijas priekšlikums izveidot jaunu Tiesiskuma, tiesību un vērtību fondu paver iespēju saņemt finansējumu pasākumiem, kas paredzēti informētības vairošanai par Hartu ne tikai tiesnešiem un tieslietu speciālistiem, bet arī valstu iestādēm (t. i., ministrijām, policijai, valstu parlamentiem).

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra 2018. gadā īstenoja vairākas darbības saistībā ar informētības vairošanu un apmācību par Hartu. Tā izdeva pamatprincipus veiksmīgai informēšanai par Hartā nostiprinātajām tiesībām⁶⁹ un atjaunināja un paplašināja *Hartapēdiju* (informatīvu tiešsaistes rīku, kas ietver pilnu Hartas pantu tekstu un saistītu ES un katras attiecīgās valsts judikatūru, kā arī valstu, ES un starptautisko tiesību normas⁷⁰). Tas papildina Eiropas e-tiesiskuma portālā pieejamo informāciju par Hartu, tās darbības jomu, interpretēšanu un ietekmi. Aģentūra 2018. gada oktobrī arī izstrādāja rokasgrāmatu par Hartu tieslietu speciālistiem un politikas veidotājiem⁷¹, ko izmantot par pamatu valstu iestāžu

pieejama tīmekļa vietnē <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/national-guidance-application-eu-charter>. Sk. Eiropas Komisijas līdzfinansēto projektu “Judging the Charter” (Hartas novērtēšana), kurā tiek informēts par Hartu un nodrošināts visaptverošs mācību materiāls, pieejams tīmekļa vietnē <https://charter.humanrights.at/>.

⁶⁵ [https://beta.e-justice.europa.eu/583/LV/does the charter apply to my case](https://beta.e-justice.europa.eu/583/LV/does%20the%20charter%20apply%20to%20my%20case).

⁶⁶ [https://beta.e-justice.europa.eu/584/LV/charter tutorial](https://beta.e-justice.europa.eu/584/LV/charter%20tutorial).

⁶⁷ Piemēram, *EJTN* un Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras apmācība “Applicability and Effect of the EU Charter on Fundamental Rights in National Proceedings” (ES Pamattiesību hartas piemērojamība un ietekme valstu tiesvedībā) 2018. gada 19. un 20. aprīlī Vīnē un *EJTN* apmācības semināri 2018.–2019. gadā ES dalībvalstu tiesnešiem un prokuroriem par informētību par Hartu un Eiropas Savienības Tiesas judikatūru.

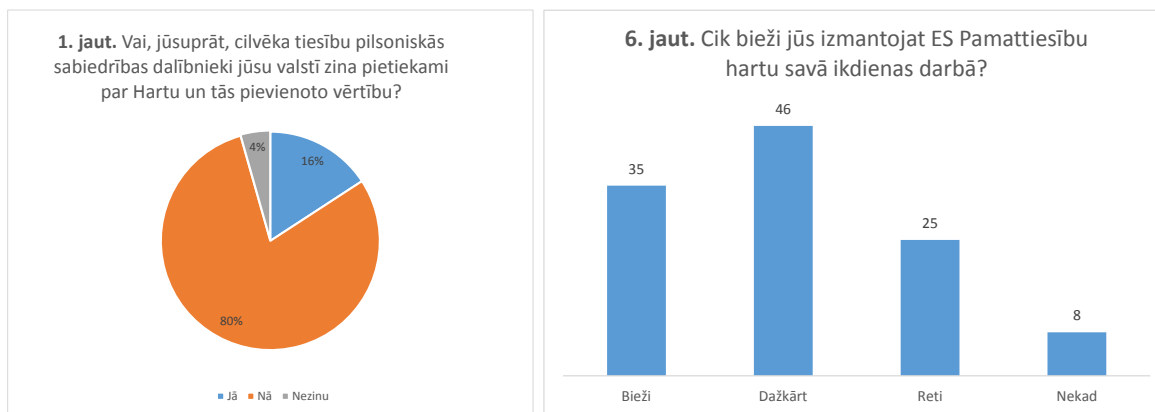
⁶⁸ Piemēram, Eiropas Publiskās pārvaldes institūta apmācības kurss “Fundamental rights protection in the context of criminal proceedings in the European Union: The application and relevance of the Charter of Fundamental Rights of the European Union and EU Legislation” (Pamattiesību aizsardzība kriminālprocesu kontekstā Eiropas Savienībā: Eiropas Savienības Pamattiesību hartas un ES tiesību aktu piemērošana un būtība), kas tika organizēts Barselonā 2018. gada 13. un 14. martā, Varšavā 2018. gada 26. un 27. jūnijā un Luksemburgā 2018. gada 2. un 3. oktobrī.

⁶⁹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/10-keys-effectively-communicating-human-rights>.

⁷⁰ <https://fra.europa.eu/en/charterpedia>.

⁷¹ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras rokasgrāmata “Applying the Charter of Fundamental Rights of the European Union in law and policymaking at national level”, atsauci skatīt iepriekš.

apmācībai⁷². Sadarbībā ar cilvēktiesību iestādēm aģentūra izstrādāja materiālu, kas paredzēts ierēdņu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju apmācībai. Ļoti svarīgi ir nodrošināt apmācību par Hartu pilsoniskās sabiedrības organizācijām, ņemot vērā to nozīmi Hartas praktiskā piemērošanā cilvēku dzīvē. Aģentūras 2018. gada veiktā apsekojumā, kurā piedalījās Pamattiesību platformā iesaistītās pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tika secināts, ka ir iespējams uzlabot informētību par Hartu un tās izmantošanu.

Avots: anonīma aptauja par Hartas izmantošanu, ko 2018. gada augustā organizēja Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, aptaujājot Pamattiesību platformas organizācijas.

Saskaņā ar Parīzes principiem⁷³ akreditēto valstu cilvēktiesību iestāžu skaits ES kopš 2010. gada ir ievērojami palielinājies (par 53 %, proti, no 15 līdz 23 ES dalībvalstīm). To vidū par 50 % — proti, no 10 līdz 16, — palielinājās arī “A statusa” valstu cilvēktiesību iestāžu skaits (pilnīgi atbilst Parīzes principiem). Šobrīd akreditētas valsts cilvēktiesību iestādes nav tikai piecās dalībvalstīs. Šajā jautājumā Eiropas Valstu cilvēktiesību iestāžu tīkls sadarbojas ar attiecīgām ieinteresētajām personām, lai sniegtu palīdzību. Kopš 2010. gada valstu cilvēktiesību iestādes arvien aktīvāk uzrauga un ziņo par Hartas īstenošanu valstu līmenī, vairojot informētību⁷⁴ un nodrošinot apmācību⁷⁵ par Hartu tiesnešiem, juristiem un

⁷² Tostarp par ES līdzekļu izmaksu, ņemot vērā Komisijas 2016. gada izstrādātos norādījumus, kas pieejami tīmekļa vietnē <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0723%2801%29>.

⁷³ Starptautiski standarti valstu cilvēktiesību iestāžu novērtēšanai, pieejami tīmekļa vietnē <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/ParisPrinciples.aspx>.

⁷⁴ Piemēram, Slovākijas valsts cilvēktiesību iestādes norādījumi par informētības vairošanu par cilvēktiesībām, kuros ir atsevišķa nodaļa par Hartu un to, kā Slovākijas valsts cilvēktiesību iestāde to izmanto, pieejami tīmekļa vietnē http://www.snsip.sk/CCMS/files/Sprivedca_ludskopravnymi_temami_suvisiacimi_s_clenstvom_SR_v_EU.pdf.

⁷⁵ Piemēram, Horvātijas valsts cilvēktiesību iestāde bija sadarbības partnere projektā “Judging the Charter” (Hartas novērtēšana), atsauci skatīt iepriekš.

pilsoniskās sabiedrības organizācijām, konsultējot⁷⁶ savas valdības un parlamentus par Hartas prasībām un stratēģisku tiesvedību⁷⁷ valstu līmenī un Eiropas Savienības Tiesā. Tās ir būtiska tiesību aizsardzības ķēdes sastāvdaļa.

To pašu var teikt par līdztiesības iestādēm, kas ir pakāpeniski kļuvušas par būtiskākajiem spēkiem ES nediskriminēšanas infrastruktūrā⁷⁸. Tā kā tās ir pirmais kontaktpunkts diskriminācijas upuriem, tām ir izveidojusies visaptveroša izpratne par to, kā diskriminācija ietekmē cilvēkus Eiropā, un tās ir darbojušās daudz stratēģiskāk, lai panāktu lielāku informētību par ES vienlīdzīgas attieksmes tiesību aktiem⁷⁹ un to īstenošanu. Lielākā daļa dalībvalstu pārsniedza juridiski saistošās ES prasības un piešķīra kompetenci savām līdztiesības iestādēm, lai noteiktos gadījumos tās aptvertu visas Hartas 21. pantā minētās tiesības⁸⁰. Komisijas 2018. gada ieteikums par līdztiesības iestāžu standartiem⁸¹ tika izstrādāts, lai sniegtu dalībvalstīm padomus par pasākumiem, ar kuriem palīdzēt palielināt līdztiesības iestāžu efektivitāti un neatkarību.

5. Nobeigums

Šis ziņojums apliecina, ka Harta ir pierādījusi sevi kā svarīgs instruments pamattiesību iedzīvināšanai cilvēku ikdienā. Tas joprojām ir diezgan jauns instruments salīdzinājumā, piemēram, ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, kas ir spēkā vairāk nekā 65 gadus. Ir vajadzīgs laiks un ilgstošs darbs, lai būtu iespējams izmantot tās pilnu potenciālu, jo īpaši vietējā un valsts līmenī.

Hartas tiesību iedzīvināšanā cilvēku ikdienā būtiska nozīme ir pilsoniskajai sabiedrībai un tiesību aizstāvjiem. Par godu Hartas spēkā stāšanās 10. gadadienai Komisija, Somija kā ES

⁷⁶ Piemēram, Portugāles valsts cilvēktiesību iestāde ieteica parlamentam pieņemt Labas administratīvās prakses kodeksu (pamatojoties uz Hartas 41. pantu). Plašāka informācija par šo iniciatīvu pieejama tīmekļa vietnē <http://www.provedor-jus.pt/?idc=35&idi=15267>.

⁷⁷ Piemēram, Īrijas valsts cilvēktiesību iestāde atsaucās uz Hartu savā *amicus curiae* statusā valsts lietās (piemēram, *P v. Chief Superintendent of the Garda National Immigration Bureau & Ors*), plašāka informācija pieejama tīmekļa vietnē <https://www.ihrec.ie/documents/p-v-chief-superintendent-of-the-garda-national-immigration-bureau-ors/>. Tā arī nodrošināja juridisko pārstāvību Eiropas Savienības Tiesā personām, kas vēlējās uzsākt dienestu Īrijas policijā un apstrīdēja noteikumus par diskrimināciju vecuma dēļ, atsaucoties uz Hartas noteikumiem, plašāka informācija tīmekļa vietnē <https://www.ihrec.ie/eu-court-of-justice-issues-landmark-equality-law-ruling/>.

⁷⁸ Sk. Eiropas tieslietu ekspertu dzimumu līdztiesības un nediskriminēšanas jomā 2018. gada ziņojumu, kas pieejams tīmekļa vietnē <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4763-equality-bodies-making-a-difference-pdf-707-kb>.

⁷⁹ Direktīva 2000/43/EK, 2010/41/ES, 2006/54/EK, 2004/113/EK.

⁸⁰ http://www.equineteurope.org/IMG/pdf/updated_brochure-2.pdf. Sk. arī Eiropas Līdztiesības iestāžu datubāzi tīmekļa vietnē <http://www.equineteurope.org/-Members-Directory->.

⁸¹ Atsauci skatīt iepriekš.

prezidentvalsts un Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra 2019. gada beigās organizēs konferenci, kurā apspriedīs, kā ar pilsoniskās sabiedrības un tiesību aizstāvju palīdzību to var padarīt par jēgpilnu ikdienas sastāvdaļu. Tādā veidā jaunajai Komisijai tiks sniegta būtiska informācija un ieteikumi.